

## Strzegowa, Jaskinia na Biśniku, osada prehistoryczna

### 1. Kategoria

Osadnictwo, osada prehistoryczna

### 2. Położenie administracyjne

gm. Wolbrom, pow. olkuski, woj. małopolskie

### 3. Współrzędne

50.42653 19.66523

### 4. Kod w dokumentacji

Strzegowa-03-21

### 5. Data weryfikacji terenowej

15 kwietnia 2016 r.



### 6. Opis

Jaskinia znajduje się około 2,5 km na zachód od Strzegowej, w położonej na wschodnim zboczu doliny Wodącej skale Biśnik. Jaskinia mierzy około 96 metrów długości i składa się z części górnej i dolnej. Część górna rozwinęła się na pęknięciu tektonicznym, a jej charakterystycznym elementem jest obszerne, widoczne z daleka okno, które przebija na wylot masyw skalny Biśnika. Część dolną tworzy kilka sałek połączonych niskimi przełazami. Do tej części prowadzi otwór główny usytuowany w dużej niszy skalnej. Jaskinia wraz z jej otoczeniem uznawana jest przez archeologów za najważniejsze stanowisko paleolityczne na terenie Polski, a niektóre znaleziska z początku XXI wieku czynią z niej ewenement na skalę międzynarodową.

Szczegółowe badania na terenie jaskini rozpoczęli w latach 90. XX wieku członkowie interdyscyplinarnego zespołu kierowanego przez obecnego profesora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu Krzysztofa Cyrka. W skład zespołu wchodził między innymi archeolog z UMK, geolog z Instytutu Nauk Geologicznych PAN w Warszawie oraz paleozoolog z Instytutu Zoologii Uniwersytetu Wrocławskiego. W trakcie badań w namulisku odkryto sekwencję kilkunastu środkowopaleolitycznych poziomów kulturowych, które zachowały się w tak dobrym stanie, że jaskinię uznano za stanowisko reperowe, czyli punkt odniesienia dla stanowisk z okresu środkowego paleolitu w tej części Europy. Wśród odnalezionych zabytków znalazły się pochodzące sprzed około 150-120 tysięcy lat narzędzia, w tym zgrzebla, dwustronnie opracowane noże i ostrza, przekłuwacze oraz formy wnąkowo-zębate. Specjalistyczne badania mikroskopowe wykazały, że narzędzia służyły do obróbki skóry, mięsa, poroża i kości oraz drewna. Odnaleziono także liczne szczątki zwierzęce, w tym kości nosorożca włochatego, bizona, konia stepowego, jelenia olbrzymiego, mamuta, renifera, słonia leśnego, łosia, lwa jaskiniowego, niedźwiedzia jaskiniowego i innych\*.

Kolejną sensacją było odkrycie w 2005 roku narzędzi krzemianych liczących sobie być może nawet 500 tysięcy lat. *Zdaniem archeologów, narzędzia mogły być dziełem istot przedneandertalskich (!). Jeżeli weźmie się pod uwagę ostatnie znaleziska bytne populacji w najstarszych poziomach zasiedleń jaskini, to możemy tu mieć do czynienia z wyrobami wytworzonymi przez homoerectusa co jest niemalą sensacją w skali kraju a nawet Europy - twierdzi Magdalena Sudoł, asystent w Zakładzie Starszej i Środkowej Epoki Kamienia w Instytucie Archeologii UMK. - Jest to unikatowe w Europie środkowej stanowisko, również ze względu na ślady osiemnastokrotnego zasiedlania jaskini przez grupy neandertalczyków i formy starsze - wyjaśnia prof. Cyrek. - Co prawda, dotychczas nie natrafiono na szczątki żadnego z nich, ale odkryto liczne kości zwierząt, na które polowali, oraz krzemienne, kościane i rogowe narzędzia, którymi się posługiwali\*\*.* Innym niezwykłym odkryciem było odnalezienie przed wejściem do jaskini pozostałości paleolitycznego wiatrochronu lub szałas. Ślady liczącej sobie około 80 tysięcy lat konstrukcji są uznawane za jeden z najstarszych na terenie Europy relikwów budowli mieszkalnej\*.

Jaskinia na Biśniku przez cały czas jest przedmiotem badań naukowców z Polski i zagranicy. W celu ochrony walorów naukowych w dwóch wejściach prowadzących do najcenniejszych partii jaskini zamontowane zostały specjalne kraty

zabezpieczające.

#### 7. Uwagi

#### 8. Źródła i materiały

\* *Jaskinia Biśnik*, 2014, artykuł online na stronie Zakładu Starszej i Środkowej Epoki Kamienia Instytutu Archeologii, Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, <http://paleolit.archeologia.umk.pl/index.php/Bi%C5%9Bnik>, dost. 6.09.2016. Tam także plany jaskini i fotografie z wykopalisk.

\*\* *Jaskinia na Biśniku*, artykuł online na stronie it-jura.pl, <http://www.it-jura.pl/pl/grody.php?go=smolenbi>, dost. 6.09.2016.

#### 9. Dodatkowe fotografie obiektu



*Skala Biśnik od północy*



*Dolin Wodącej w rejonie Biśnika*